

Wyrok z dnia 25 lutego 2009 r.

II UK 221/08

Do nabycia przez osobę represjonowaną prawa do dodatku pielęgnacyjnego w zwiększonej wysokości (art. 12 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 9, poz. 87 ze zm.), konieczne jest istnienie związku przyczynowego między całkowitą niezdolnością do pracy i niezdolnością do samodzielnej egzystencji a pobytem w miejscach określonych w art. 3 i art. 4 ust. 1 w związku z art. 12 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 42, poz. 371 ze zm.).

Przewodniczący SSN Zbigniew Myszka, Sędziowie SN: Józef Iwulski, Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 25 lutego 2009 r. sprawy z wniosku Ireny N. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych - Oddziałowi w W. o rentę inwalidy wojennego, na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 lutego 2008 r. [...]

o d d a l i ł skargę kasacyjną.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 21 listopada 2006 r. Sąd Okręgowy Warszawa Praga - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie oddalił odwołanie Ireny N. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w W. z dnia 13 października 2005 r. odmawiającej wnioskodawczyni prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 42, poz. 371 ze zm., zwanej dalej ustawą o kombatantach). Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne.

Wnioskodawczyni (ur. 16 kwietnia 1930 r.) z wykształcenia ekonomista, w okresie od grudnia 1944 r. do kwietnia 1945 r. przebywała w obozie koncentracyjnym w F. W oparciu o orzeczenie lekarza orzecznika, organ rentowy, decyzją z dnia 1 października 1998 r. przyznał jej rentę z tytułu całkowitej trwałej niezdolności do pracy w związku z pobytem w miejscach odosobnienia na podstawie ustawy o kombatantach, poczynając od dnia 1 sierpnia 1998 r. W dniu 4 lipca 2005 r. wnioskodawczyni wystąpiła o uzupełnienie orzeczenia inwalidztwa wojennego osoby represjonowanej o ustalenie niezdolności do samodzielnej egzystencji. Orzeczeniem z dnia 5 sierpnia 2005 r. lekarz orzecznik stwierdził, że wnioskodawczyni jest całkowicie i trwale niezdolna do pracy i niezdolna do samodzielnej egzystencji, przy czym całkowita niezdolność do pracy pozostaje w związku z pobytem w obozie koncentracyjnym. Na skutek wniesionego przez wnioskodawczynię sprzeciwu, orzeczeniem z dnia 15 września 2005 r. komisja lekarska uznała ją za trwale całkowicie niezdolną do pracy bez związku z pobytem w obozie. Naczelny Lekarz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, działając w trybie nadzoru Prezesa Zakładu nad wykonywaniem orzecznictwa o niezdolności do pracy, przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia przez komisję lekarską, która powtórnie uznała wnioskodawczynię jedynie za trwale całkowicie niezdolną do pracy bez związku z pobytem w obozie koncentracyjnym. W konsekwencji, zaskarżoną decyzją organ rentowy wstrzymał wnioskodawczyni dalszą wypłatę renty z tytułu niezdolności do pracy na podstawie przepisów ustawy o kombatantach.

Biegli sądowi z zakresu neurologii, psychiatrii i ortopedii- traumatologii w opinii łącznej stwierdzili, że nie ma podstaw do ustalenia niezdolności wnioskodawczyni do pracy w związku z pobytem w obozie. Również biegły z zakresu orzecznictwa inwalidzkiego w chorobach wewnętrznych i kardiologii stwierdził, że wnioskodawczyni jest całkowicie niezdolna do pracy i niezdolna do samodzielnej egzystencji, jednak jej schorzenia nie pozostają w związku z działaniami w okresie wojny. Wystąpiły one bowiem po około 30 latach od zakończenia wojny, w tym czasie wnioskodawczyni uczyła się, studiowała, a następnie przez wiele lat pracowała do czasu przejścia na emeryturę. W ocenie biegłego, występujące u wnioskodawczyni zaburzenia rytmu serca prawdopodobnie są związane z kardiomiopatią naczyniowopochodną i nadciśnieniem tętniczym. Z kolei biegły z zakresu chorób wewnętrznych i pneumonologii- alergologii rozpoznał u wnioskodawczyni gruźlicę płuc podczas pobytu w obozie koncentracyjnym w okresie od grudnia 1944 r. do kwietnia 1945 r., uznając, że przebyta

choroba nie spowodowała żadnych odległych i trwałych następstw w wydolności układu oddechowego, a jedynym jej śladem jest nieaktywna, stabilna zmiana pod postacią zwapniałego zespołu pierwotnego w obrazie radiologicznym płuca prawego. W konsekwencji brak jest podstaw do uznania wnioskodawczynie za przynajmniej częściowo niezdolną do pracy z przyczyn pneumonologicznych w związku z pobytem w obozie koncentracyjnym.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji stanął na stanowisku, że wnioskodawczynie nie jest osobą, o której stanowi art. 12 ust. 2 w związku z art. 3 ust. 2 w związku z art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy o kombatantach, gdyż jej niezdolność do pracy nie pozostaje w związku z pobytem w obozie koncentracyjnym w latach 1944-1945. Sąd ten powołał się nadto na pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2004 r., II UK 395/03, zgodnie z którym przedmiotem postępowania sądowego jest ocena zgodności z prawem - w aspekcie materialnym i formalnym - decyzji wydanej przez organ rentowy na wniosek ubezpieczonego lub z urzędu. Powoduje to, że biegli sędziowie nie zastępują organów orzeczniczych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, gdyż zgodnie z posiadaną wiedzą specjalistyczną poddają ocenie merytorycznej trafność wydanych przez nie orzeczeń.

Wyrokiem z dnia 6 lutego 2008 r., Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie oddalił apelację wnioskodawczynie od powyższego wyroku, wskazując, że w świetle prawidłowo ustalonego stanu faktycznego nietrafny jest zarzut pozbawienia jej prawa nabytego w postaci renty z tytułu niezdolności do pracy przysługującej kombatantom w związku z przepisami ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 9, poz. 87 ze zm., zwanej dalej ustawą o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych). Skoro bowiem odpadł jeden z warunków niezbędnych dla dalszej wypłaty „renty kombatanckiej”, to uzasadnione było natychmiastowe wstrzymanie wypłaty tego świadczenia. W ocenie Sądu Apelacyjnego nie budzi wątpliwości, że przeżycia okresu wojennego były dla wnioskodawczynie bardzo dotkliwe i bolesne, jednakże przepisy prawa z zakresu ubezpieczeń społecznych są normami bezwzględnie obowiązującymi, co sprawia, że w sprawach tych nie mogą znaleźć zastosowania zasady współżycia społecznego ani zasady słuszności.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku wnioskodawczynie zarzuciła: 1) naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, to jest: a) art. 233 k.p.c., „poprzez nierozważenie całości zebranego w spra-

wie materiału dowodowego i dowolną ocenę opinii lekarzy biegłych bez uwzględnienia wytycznych Prezesa ZUS nr 7 z 1975 r. co do uznawania chorób za poobozowe i zaleceń zawartych w zarządzeniu nr 18 Prezesa ZUS z dnia 22 grudnia 1994 r. w sprawie orzekania o inwalidztwie osób będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego”, b) „art. 447¹⁴ i art. 382 k.p.c., przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i pominięcie faktu, iż odwołująca się miała przyznaną rentę inwalidy wojennego przez ponad 8-letni okres, o jakim mowa w art. 12 ust. 3 w związku z art. 3 ust. 2 w związku z art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy o kombatantach oraz uznanie, iż fakt ten nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, podczas gdy wszechstronna ocena zgromadzonych dowodów i prawidłowa wykładnia art. 12 ust. 2 w związku z art. 3 ust. 2 w związku z art. 4 ust. 1 pkt 1 lit. a tej ustawy wskazują, iż spełnia ona wszystkie ustawowe warunki do uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego na zasadach określonych w tym artykule”, c) art. 290 § 1 k.p.c., „polegające na niezastosowaniu przewidzianego w nim trybu, poprzez nieprzeprowadzenie opinii z instytutu i brak żądania wyjaśnień istnienia związku przyczynowego chorób z pobytem w obozie koncentracyjnym w sytuacji istnienia co najmniej dwóch odmiennych opinii lekarskich, wskazując, że wskutek przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów oraz dokonania błędnej oceny materiału dowodowego - dowodu z opinii biegłych i niepoddania ocenie tych opinii i poglądów w nich zawartych w zakresie orzekania o niezdolności do samodzielnej egzystencji, doszło do nierozpoznania sprawy co do istoty w tym zakresie i nieuwzględnienia aktualnego orzecznictwa w zakresie orzekania o niezdolności do samodzielnej egzystencji”; 2) naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 12 ust. 3 ustawy o kombatantach, przez błędną jego wykładnię polegającą na nietrafnym przyjęciu, że pozwala on na weryfikację praw nabytych, „podczas gdy prawidłowa wykładnia wymienionego przepisu wskazuje, że przepis ten nie daje podstawy do wyłączenia z zakresu ubezpieczenia inwalidów wojennych i wojskowych osób, które otrzymały świadczenie przewidziane w przepisach ustawy z dnia 29 maja 1974 r.” „oraz art. 12 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin w związku z art. 12 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach (...) nie powstaje ex lege, tj. z chwilą spełnienia się warunków a wnioski o świadczenie pieniężne ma na celu wyłącznie realizację nabytego ex lege prawa”.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej podniesiono, że art. 12 ustawy o kombatan- tach ma charakter deklaratywny, gdyż osoby będące kombatantami mają przyznane świadczenia rentowe na podstawie ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych. Przepisy ustawy o kombatantach mają charakter ogólny, gdyż odnoszą się do wszystkich wymienionych w nich osób, natomiast przepisy ustawy o inwalidach woj- skowych - charakter szczególny, albowiem odnoszą się tylko do inwalidów wojen- nych lub wojskowych. Dlatego pozbawienie prawa do renty inwalidy wojennego przy- znanej na mocy ostatniej z powołanych ustaw mogłoby nastąpić tylko w wyniku wy- raźnego unormowania zawartego w ustawie o kombatantach. Przepisy art. 12 ust. 3 i 4 tej ostatniej ustawy uzależniły przyznanie świadczeń rentowych od wyniku badań lekarskich, co jednakże nie dotyczy świadczeń dodatkowych, w tym dodatku pielę- gnacyjnego. Nadto przepisy te stanowią o przyznaniu renty inwalidy wojennego, a nie o weryfikacji nabytego prawa do tego świadczenia.

W ocenie skarżącej, rola sądu rozpoznającego odwołanie od decyzji organu rentowego nie może ograniczać się do wskazania błędów materialnych i formalnych popełnionych przez ten organ, gdyż postępowanie sądowe w takich sprawach ma charakter rozpoznawczy, a sąd rozstrzyga sprawę co do istoty. Jego zadaniem jest więc zastosowanie odpowiedniej normy prawa materialnego do wyjaśnionego stanu faktycznego, dlatego powinien dokonać oceny zebranego w sprawie materiału dowo- dowego i przeprowadzić odpowiednie dowody, jeżeli te dotychczasowe okazały się niewystarczające dla wyjaśnienia sprawy. Skarżąca wskazała nadto, że Sąd drugiej instancji, wobec przyjęcia braku inwalidztwa wojennego, nie rozważył w ogóle nie- zdolności do samodzielnej egzystencji z uwzględnieniem aktualnych poglądów pa- nujących w zakresie orzekania o takiej niezdolności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się nieusprawiedliwiona. W pierwszej kolejności niezasadne są zarzuty naruszenia przepisów postępowania. Zarzut obrazy art. 233 k.p.c. (z jego konstrukcji wynika, że chodzi o naruszenie § 1 tego przepisu) skarżąca uzasadnia nierozważeniem całości zebranego w sprawie materiału dowodowego i

jego dowolną oceną w zakresie opinii biegłych, bez uwzględnienia wytycznych Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nr 7 z 1975 r. „co do uznawania chorób za poobozowe” i jego zaleceń zawartych w zarządzeniu nr 18 z dnia 22 grudnia 1994 r. w sprawie orzekania o inwalidztwie osób będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego. Zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, co rodzi ten skutek, że w postępowaniu kasacyjnym nie może być brany pod uwagę zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. motywowany dowolną lub odmienną oceną zgromadzonych w sprawie dowodów bądź naruszeniem zasady swobodnej oceny dowodów (por. między innymi wyroki z dnia 4 lipca 2007 r., I UK 36/07, LEX nr 390123, z dnia 8 stycznia 2008 r., II PK 123/07, LEX nr 442862, z dnia 4 marca 2008 r., II UK 130/07, LEX nr 459312 oraz postanowienie z dnia 8 maja 2008 r., V CSK 579/07, LEX nr 393889). Nadto wytyczne i zalecenia Prezesa Zakładu nie są aktami powszechnie obowiązującego prawa (art. 87 ust. 1 Konstytucji RP) i jako takie nie są wiążące dla sądu i nie mogą stanowić podstawy zarzutu naruszenia prawa materialnego lub procesowego. Przepis art. 477¹⁴ k.p.c. (w podstawach kasacyjnych błędnie określony jako art. 447¹⁴) dotyczy postępowania przed sądem pierwszej instancji, a tym samym nie mógł zostać naruszony przez Sąd odwoławczy. Z kolei naruszenia art. 382 k.p.c. skarżąca upatruje w braku wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego oraz w pominięciu jako nieistotnego faktu, że przez ponad 8-letni okres miała przyznana rentę inwalidy wojennego, a w konsekwencji spełniała wszystkie warunki do uzyskania dodatku pielęgnacyjnego na zasadach określonych w art. 12 ust. 2 ustawy o kombatanach. Przepis art. 382 k.p.c. stanowi, że sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przepis ten stanowi ogólną dyrektywę interpretacyjną wyrażającą istotę postępowania apelacyjnego, oraz że powołanie się na ten przepis może wyjątkowo stanowić podstawę kasacyjną jedynie wtedy, gdy sąd drugiej instancji pominie część zebranego w sprawie materiału dowodowego i wyda orzeczenie wyłącznie na podstawie materiału zebranego przed sądem pierwszej instancji lub na podstawie własnego materiału, z pominięciem wyników postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji (por. wyroki z dnia 22 lipca 2007 r., II CK 477/03, LEX nr 269787 oraz z dnia 24 kwietnia 2008 r., IV CSK 39/08, LEX nr 424261 i orzeczenia tam powołane). W niniejszej sprawie w postępowaniu apelacyj-

nym nie uzupełniano postępowania dowodowego, a z uzasadnienia zaskarżonego wyroku jednoznacznie wynika, że Sąd drugiej instancji wydał rozstrzygnięcie po dokonaniu analizy całości zebranego w sprawie materiału dowodowego. Skarżąca, formułując zarzut naruszenia art. 382 k.p.c., w istocie podjęła próbę zakwestionowania niekorzystnej dla siebie oceny dowodów dokonanej przez Sąd odwoławczy, prowadzącej - w jej ocenie - do nierozpoznania istoty sprawy i nieodniesienia się do żądania przyznania dodatku pielęgnacyjnego z tytułu niezdolności do samodzielnej egzystencji w związku z pobytem w obozie koncentracyjnym. Tymczasem po pierwsze, podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), o czym wyżej była mowa, a po drugie, dokonanie błędnej wykładni prawa materialnego, nierozpoznanie istoty sprawy czy wreszcie nierozważenie okoliczności istotnych dla jej rozstrzygnięcia nie wynika z treści art. 382 k.p.c. Należy przy tym zwrócić uwagę, że - wbrew stanowisku skarżącej - przedmiotem rozpoznania w sprawie, w której wniesiona została niniejsza skarga kasacyjna, była zgodność z prawem wydanej przez organ rentowy decyzji wstrzymującej wypłatę pobieranego dotychczas przez skarżącą świadczenia rentowego, a nie stwierdzenie niezdolności do samodzielnej egzystencji spowodowanej pobytem w obozie koncentracyjnym. W każdym bowiem przypadku w sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego, jej treść wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601). Niezasadny jest także zarzut naruszenia art. 290 § 1 k.p.c., który stanowi o uprawnieniu sądu do zażądania opinii od odpowiedniego instytutu naukowego lub naukowo-badawczego. Przepis ten nie nakłada natomiast na sąd takiego obowiązku, w szczególności wówczas, gdy wszystkie opinie biegłych sądowych zawierają wspólny wniosek o braku związku stwierdzonej niezdolności do pracy z pobytem skarżącej w obozie koncentracyjnym.

Odnosząc się do zarzutów naruszenia prawa materialnego, należy uznać ich bezzasadność. W ocenie skarżącej, Sąd drugiej instancji dokonał błędnej wykładni art. 12 ust. 3 ustawy o kombatanach, przyjmując, że przepis ten pozwala na weryfikację nabytego prawa do świadczeń przewidzianych w ustawie o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych, gdy tymczasem mogłoby to nastąpić wyłącznie w drodze wprowadzenia wyraźnej normy prawnej, której żadna z wymienionych ustaw nie zawiera. Pogląd skarżącej o niemożności weryfikowania prawa kombatanów i osób będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego do świadczeń

przewidzianych w ustawie o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych jest błędny. Stosownie do art. 12 ust. 2 pkt 1 ustawy o kombatantach, świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych, przysługują na zasadach określonych w tych przepisach osobom, które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów (obecnie uznane za niezdolne do pracy) wskutek inwalidztwa (obecnie niezdolności do pracy) pozostającego w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 (w tym w obozach koncentracyjnych). Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy, za inwalidztwo (niezdolność do pracy) pozostające w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1, uważa się inwalidztwo (niezdolność do pracy) będące następstwem zranień, kontuzji bądź innych obrażeń lub chorób powstałych w związku z tym pobytem. W myśl art. 12 ust. 4 ustawy, związek zranień, kontuzji bądź innych obrażeń lub chorób z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1, a także związek inwalidztwa (niezdolności do pracy) z takim pobytem ustala komisja lekarska do spraw inwalidztwa i zatrudnienia (obecnie lekarz orzecznik organu rentowego i komisja lekarska). Nie budzi zatem wątpliwości, że dla spełnienia warunków określonych w art. 12 ust. 3 ustawy o kombatantach konieczne jest wystąpienie obrażeń lub chorób spowodowanych między innymi pobytem w obozie koncentracyjnym, które w wyniku rozwoju zmian chorobowych doprowadziły do powstania niezdolności do pracy. Tego rodzaju związek musi być ustalony indywidualnie w każdym przypadku i stanowi podstawę przyznania świadczeń pieniężnych i innych uprawnień przewidzianych w przepisach ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych i na zasadach określonych w przepisach tej ustawy. Zgodnie z art. 64 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych, znajdującej zastosowanie poprzez art. 12 ust. 2 ustawy o kombatantach, w sprawach w niej nieuregulowanych stosuje się odpowiednio między innymi art. 14, art. 107, art. 114 i art. 134 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm., zwanej dalej ustawą o emeryturach i rentach). Przepisy te, regulujące kwestię nadzoru Prezesa Zakładu nad wykonywaniem orzecznictwa o niezdolności do pracy (art. 14 ust. 4 i 5), zmiany prawa do świadczeń uzależnionych od niezdolności do pracy, jeżeli w wyniku badania lekarskiego, przeprowadzonego na wniosek lub z urzędu, ustalono brak tej niezdolności (art. 107) oraz ustalenia braku prawa do przyznanego wcześniej świadczenia (art. 114 ust. 1a), stanowią podstawę „weryfikacji” prawa do renty z tytułu niezdolności do

pracy, w tym również przewidzianej i przysługującej na zasadach określonych w ustawie o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych, oraz wstrzymania jej wypłaty na podstawie art. 134 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2005 r., III UK 84/05, OSNP 2006 nr 9-10, poz. 162, w którym wyrażony został pogląd, że art. 107 ustawy o emeryturach i rentach w związku z art. 64 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych stanowi podstawę „weryfikacji” prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy również „w zakresie przesłanki związku przyczynowego tej niezdolności z pobytem ubezpieczonego w obozie koncentracyjnym” i wstrzymania renty z tytułu niezdolności do pracy pobieranej przez kombatanta, oraz uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2007 r., II UZP 3/07, OSNP 2007 nr 23-24, poz. 355, w której - z powołaniem się na wcześniejsze orzeczenia - stwierdzono, iż podstawą ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich braku na podstawie art. 114 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach jest wykrycie takich okoliczności faktycznych, które istniały przed wydaniem decyzji, lecz były organowi rentowemu nieznane bądź nawet znane, lecz nie przypisał on im właściwego znaczenia i z tego względu nie zostały przez niego uwzględnione). Wbrew twierdzeniu skarżącej, Sąd drugiej instancji nie uznał, że podstawę „weryfikacji” jej prawa stanowił art. 12 ust. 3 ustawy o kombatantach, lecz przyjął, iż przesłanką wstrzymania wypłaty świadczenia jest „odpadnięcie jednego z warunków niezbędnych do dalszej wypłaty renty kombatanckiej”. Co prawda, Sąd Apelacyjny nie wskazał żadnej normy prawnej jako podstawy takiej oceny, jednakże skarga kasacyjna nie zawiera jakiegokolwiek zarzutu w tym zakresie. Natomiast powoływanie się na zasadę ochrony praw nabytych jest nieusprawiedliwione, gdyż nie obejmuje ona praw nabytych niesłusznie (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2003 r., III UZP 5/03, OSNP 2003 nr 18, poz. 442 i z dnia 5 maja 2005 r., III UK 242/04, OSNP 2006 nr 3-4, poz. 54 oraz wyrok z dnia 28 stycznia 2004 r., II UK 226/03, OSNP 2004 nr 19, poz. 341).

Niezasadny jest zarzut naruszenia art. 12 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych w związku z art. 12 ust. 1 i 2 ustawy o kombatantach. W pierwszym rzędzie należy zauważyć, że z uwagi na niepełność sformułowanego zarzutu jego konstrukcja jest niezrozumiała. Z uzasadnienia podstaw kasacyjnych można wyprowadzić wniosek, że skarżącej chodzi o błędne przyjęcie przez Sąd drugiej instancji, iż prawo do dodatku pielęgnacyjnego z tytułu niezdolności do samodzielnej egzystencji osoby represjonowanej nie powstaje z mocy prawa z chwilą

spełnienia się warunków, a wniosek o to świadczenie ma na celu wyłącznie realizację tego prawa nabytego z mocy ustawy. W ocenie skarżącej, świadczy o tym brzmienie art. 12 ust. 3 i 4 ustawy o kombatantach, które „wymóg badań lekarskich ograniczyły wyłącznie do przyznania świadczenia renty inwalidy wojennego, a nie świadczeń dodatkowych, w tym dodatku pielęgnacyjnego”. Pogląd ten jest błędny. W pierwszym rzędzie należy zauważyć, że art. 12 ust. 1 ustawy o kombatantach dotyczy kombatantów będących inwalidami wojennymi lub wojskowymi, a więc osób wymienionych w art. 1 ust. 2 tej ustawy. Nie znajduje on tym samym zastosowania do skarżącej, która zalicza się do osób represjonowanych i odnosi się do niej art. 12 ust. 2 pkt 1 ustawy. Osobom wymienionym w tym przepisie świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych przysługują na zasadach określonych w tych przepisach wówczas, gdy w wyniku oceny medycznej zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w miejscach określonych w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy o kombatantach. Świadczeniami pieniężnymi, o których stanowi art. 12 ust. 2 tej ustawy, są między innymi przewidziane w art. 2 ustawy o inwalidach wojennych i wojskowych renta inwalidzka oraz dodatki do rent, w tym dodatek pielęgnacyjny. W myśl art. 12 powołanej ustawy, dodatek pielęgnacyjny do renty inwalidzkiej przysługuje z tytułu zaliczenia do pierwszej grupy inwalidów albo z tytułu ukończenia 75 lat (ust. 1). Dodatek ten przysługuje w wysokości i na zasadach określonych w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z tym że z tytułu zaliczenia do pierwszej grupy inwalidów przysługuje w wysokości zwiększonej o 50% (ust. 2). Dodatek pielęgnacyjny w zwiększonej wysokości przysługuje zatem tylko tym kombatantom, którzy zostali zaliczeni do pierwszej grupy inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w miejscach, o których stanowi art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy o kombatantach. Przepisy obydwu wymienionych ustaw posługują się nieobowiązującymi już pojęciami „inwalidztwo”, „inwalida pierwszej grupy” oraz „renta inwalidzka”, jednakże z mocy art. 10 ustawy z dnia 28 czerwca 1996 r. o zmianie niektórych ustaw o zaopatrzeniu emerytalnym i ubezpieczeniu społecznym (Dz.U. Nr 100, poz. 461) od dnia 1 września 1997 r. przez określenia te należy odpowiednio rozumieć: „niezdolność do pracy”, „całkowita niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji” oraz „renta z tytułu niezdolności do pracy”. W myśl art. 12 ust. 2 i art. 13 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach, znajdujących zastosowanie poprzez art. 64 ustawy o inwalidach wojennych i

wojskowych, osobą całkowicie niezdolną do pracy i niezdolną do samodzielnej egzystencji jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy, u której stwierdzono naruszenie sprawności organizmu w stopniu powodującym konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych. Ta definicja osoby niezdolnej do pracy i niezdolnej do samodzielnej egzystencji odpowiada definicji inwalidy pierwszej grupy zawartej w art. 24 ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm., w brzmieniu obowiązującym przed 1 września 1997 r.). Przepis ten uznawał za takiego inwalidę osobę niezdolną do wykonywania jakiegokolwiek zatrudnienia, która ze względu na niemożność samodzielnej egzystencji wymaga stałej lub długotrwałej opieki innej osoby. Oznacza to, że obecnie odpowiednikiem osoby zaliczonej do pierwszej grupy inwalidów, o której stanowi art. 12 ustawy o inwalidach wojennych i wojskowych, jest osoba niezdolna do pracy i niezdolna do samodzielnej egzystencji. Prowadzi to do wniosku, że do nabycia przez osobę represjonowaną prawa do dodatku pielęgnacyjnego w zwiększonej wysokości, przysługującego na podstawie art. 12 ust. 1 i 2 ustawy o inwalidach wojennych i wojskowych, konieczne jest spełnienie warunku związku całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji z pobytem w miejscach określonych w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy o kombatantach (art. 12 ust. 2 pkt 1 tej ustawy).

Z tych względów skarga kasacyjna podlega oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

=====